

LA RENAXENSA

31 de Desembre.

GUILLEM D' ALENTORN.

(ACABAMENT.)

En lo pis alt del casal la lluyta havia parat; l' arquer que 's defensava acabá las sagetas, sens forsa pera moure la massa, fou degollat per los enemichs, que satisfets ab açó y la presó de las donas que ab aquell estavan, varen deixar franch pas als catalans fugint per una porta del darrera: pero previst ja d' endevant per en Guillem, al provar d' escaparse varen ésser rebuts ab una pluja de pedras, sagetas, cops de massa y llançadas, que van dar aviat compte els sparahins, que sens pensar en res mes que ab la vida varen deixar las donas presas, enduyentsen tant sols un cabdill al devant de son corcell, una jovencela que 'l que la portava pensava ferne delicat present á son valí y que al ensemps l' hi servia com d' escut pera privarse dels cops dels d' Urgell que per por de ferir á la dama, franch pas l' hi donavan.

En Guillem qu' estava á l' aguayt de tot, al véure que una dama catalana era presonera, dongá forta esperonada á son poltro volant en seguiment d' aquell, y una volta aprop seu de tan forta llansada com lo cavall del sarrahi va rebre, caygué en terra devallant ab no poca depressura per aquellas timbas mentres nostre jove, d' un valent cop

de massa, estabellá l' alarb que feu prompte companyia á son corcell, rodolant son cos de dalt á baix del punt hont va esser atrapat.

La dama restá en terra perduts los sentits desde que fou mort l' arquer qu' en la torre del convent la defensava.

Lo sol era post feya estona.

La dama salvada per En Guillem d' Alentorn era s' ay-mada Blanca; pero entre 'l trajo que portava, l' esgroguehit de son semblant y la foscó que per tot s' havia estés resultá que 'l valerós Guillem no la va coneixer, y pujantla en son cavall, com lo llam dèvallá envers sa host, sens reparar en lo perill que corria de perdre la vida per aquells abims y xaragalls.

Aixís corrent arrivá al plá de Santa Maria 'hont trová molts dels seus que en sa busca corrian, y mentres ell rebia la bona nova de que l' acció era guanyada, y que sols alguns sarrahins, gracias á la fosca, habian pogut posarse en lloch segur, Blanca, despertant de son marasme, obrí 'ls ulls y creyent qu' encara era presonera d' un alarb, sen-glotant y ab veu tremolosa exclamá:

—¡Per la Verge, mateume prompte! — y torná á caure mitx morta en brassos d' En Guillem que, coneixent aque-lla veu, no pogué detenirse, y ab veu sortida del ánima li digué:

—Blanca, soch ton ayment Guillem que t' ha salvat sens sapiguer fosses sa estimada.

—¡Guillem, Guillem! murmurá Blanca sens poder pro-nunciar altre mot y mirantse'l de fit á fit.

En Guillem de goig quasi be res podia dir tampoch.

Arrivá al lloch 'hont se trovavan sas tropas y sens dete-nirse per res, demaná per En Ramon de Vall-llebrera, y sa-bent ahont se trovava hi va anar volant, fentli entrega de sa filla, dientli:

—Ramon, vos torno la filla qu' hi pres d' entre 'ls alarbs.

Dit açó ajudá á baixar á Blanca de caball y torná nova vegada á posarse al devant de las tropas.

En Ramon de Vall-llebrera no sabia 'l que l' hi passava, y ni esma tingué pera dir res á en Guillem.

Blanca y Ramon restaren abrassats llarga estona y 'ls dos, que morts respectivament se creyan, petonejantse, ni un mot podian pronunciar sos llavis mentras de sas parpellas reu llágrimas devallavan.

Per fi pogué Blanca contarli com fou que restés en lo castell un cop tots varen sortir, dihent:

—Pare estimat, jo derrera vostre anava á cercar la mort y perduts á abdós veyá quan al esser en lo primer replá de l' escala, veyent una porta que á la torre conduhía, tirant de vostra cota baix creure qu' us arrossegava ab mi y á aquí verament ho vaig fer va esser al bon arquer Joan, criat nostre en Vall-llebrera, puig en mitj de la fumera vaig pendre l' un per l' altre. Lo demés ho sabreu per En Guillem, qui matant l' alarb que se 'm en duya, 'm torná á vostre costat.

Escolat lo dit per Blanca ab gran atenció per son pare, l' hi digué que á ell sols tocava dir á 'n Guillem lo que corresponia per lo que havia fet.

Poch després en Guillem va rebre nova de que las tropas del Compte venian en s' ajuda y que no tardarian á esser juntadas ab las sevas.

Ocupant quiscú 'l lloch senyalat va passarse la nit y quant clarejá 'l nou dia las tropas d' Armengol devallaren del Curulló y envers ells feren via, al ensemps que 'ls sarrahins no podent sostenir los punts de que amos n' eran, van pendrer lo prudent determini de passar lo riu Noguera y tornar á ocupar son antich territori.

CAPITOL XVI.

ALGUNAS NOVAS DIGNAS DE TENIRSE EN COMPTE.

Després de diferentas accions de poca importancia, sostingudas ab los alarbs en las fronteras catalanas en l' espay de dos mesos, flos d' Urgell van tornar quiscú á sa casa, cambiant en rellas las armas dels dias de guerra.

En Ramon que ab Blanca y sa donzella restava en Santa-Maria, finida la lluyta estigué al moment de retorn á Vall-lebrera, hont sa esposa tenia ja novas de que la seva fillastra venia altre vegada á la casa de son pare qui, ab l' odi que li portava, creya que seria un obstacle á sa vida corrompuda; y aixó pensant resolgué cridar á solas á est, pera ferli

pendre un prompte determini, á fi de tréurela altra volta del seu costat.

Era açó l'endemá del endia que'l senyor de Vall-llebrera arribá á son castell, quan Na Beatriz entrant de sopte en la sala d'armas'hont aquell se trovava alashoras, l'hi digué ab termes resoltos:

—Ramon, aixó no pot seguir aixís; jo no puch viure ab ta filla.

—¿Ja sabs lo que dius? contestá en Ramon.

—Si vols que regne la pau en est castell, si vols la felicitat de ta esposa, per més que ton cor sufreixi, separam de ta filla.

—Per Deu no diguis açó, que'm farias esser mal pare. Voldrias lo sacrifici de Blanca y al seu darrera se n'aniria m'alegría, y tot, tot me pareixeria vestir dol.

—Ramon...

—¡Es que tú'm demanas un impossible!

Na Beatriz no afagí una paraula, y aixecant lo tapis de la porta devallá molt depressa las escalas, anant á tancar-se á sa cambra pera veurer la manera de decidir á En Ramon de treurer altra vegada á Blanca del seu costat.

En Ramon no restá menys pensatiu, escullint lo modo de fer una transacció.

Blanca si no'n sabia res del cert de lo que á sa sort pertanyia, no per aixó deixava de temer.

Anarda era la única que prompte'n fou enterada. Los prechs de Na Beatriz van poder mes en lo cor d'En Ramon que las llágrimas de sa filla y la madrastra triunfá. Blanca d'allavors visqué en una casa del poble ab companyia d'Anarda y uns quants soldats que eran sa guardia. La noya sufri ab lo determini de son pare, puig va coneixer que encare dominava la antigua baronesa de Foix.

¿Qué feyan en l'entremitj en Guillem d'Alentorn y en Arthur de Beziers?

Acabada l'acció de Santa María en Guillem va tornar-sen á son campament del alt del Curulló y de Meyá, pensant en gran manera ab Blanca, que habia salvat sens sapiguerho sisquera, y sens rebre d'En Ramon ni un mot d'agrahiment.

Ab tot no restá descontent de la sort d'ella, puig que

d'aquest modo hi pogué tenir diferents conversas, en lo jardí de sa nova presó.

Era un dia de Mars en que 'l vent xiulant ab furia arribava á fer por; lo cel era cubert de núvols de color de plom que de juguina li servian, las brancas dels arbres se gronxavan produhint estranya remor, ni un aucell cantava, trista la naturalesa tota pareixia doldres dels dos aymants. En la tardeta d'aquest jorn de greu mal temps, camí d'Alentorn marxant Anarda un plech á n' En Guillem portava que, com se dona á compendrer, era de Blanca. En Guillem no estava á casa quan Anarda hi arribá, que no podent detenirsehi gayre temps, deixá á un dels escuders d'aquell lo plech que li endressava sa senyora.

Prompte estigué de retorn á Vall-llebrera la donzella de Blanca.

Vingué d'aixó l'endemá y en Guillem, enterat com va esser á sa tornada al castell, ab la lectura del plech, de la situació de sa estimada, va pendrer la resolució de parlarli aquella nit sens falta, pera fer un determini convenient á sa sort.

Bonica calma en l'espai convidava als aymants á concorre á la cita, que ab sas damas n'eran obligats; no passava un alé d'ayre, podent dirse verament que al dia d'avans que tan mal oratje feya, va substituirlo una nit en que res hi havia que desitjar.

En Guillem, montat en son potro, al esser aprop mitja nit se posá en camí de Vall-llebrera.

Prompte va arribarhi, y feta la senyal pactada va entrar en lo tancat del jardí; ella al ensemps hi deballá, y abdós sentats á voreta d'un mans estany que mesbé d'aigua d'argent-viu pareixia, sas penas se contaren tot recordant jorns mes tristos encara, y en aquell estat en que l'un per l'altre solzament vivia tot fent juraments y dientse meladas paraulas.

Després de tot van resoldre, que si quan tingués fi la guerra que s'preveya anavan á comensar ab los alarbs altra volta, En Ramon no 'ls havia donat permis pera enmaridarse, fugirian, y en l'ermita de la Verge de Castellllebre, realisarian los somnis daurats de sa jovenesa.

Al cap d'un ratet d'acó En Guillem se va retirar, acompanyantlo Blanca fins al peu de la paret per 'hont pujar

debia y un cop allí la despedida mes capassa d'enternir tingué lloch.

Parlém un poch d'EnArthur de Beziers. Est quan l'atach de Santa-Maria va estar en perill de mort, mes encare no estigué un xich millor marxá á sa terra, y ab los cuidados de sa familia retorná á la salut prompte.

No va tenir mes ganas de passar altra volta á Catalunya, puig que al costat de sos pares deixá á poch la vida afanyosa que avans postava y s'enmullerá ab una rica puvilla del senyorio de Santa Maria del Canigó.

La nova aquesta quan á Vall-llebrera va arribar enujá á Beatriz y aixamplá 'l cor de Blanca.

CAPITOL XVII.

DE VALL-LLEBRERA A TOLOSA.

Mentres Blanca en sa nova presó mitj be ho passava, en lo castell de Vall-llebrera tot eran disputas, crits y soroll. En Ramon volia tornar á sa filla al seu costat y Beatriz s'hi oposava com es de creure, pero al fi arribaren las cosas al estrem de que 'n Ramon, saltant per tot, torná á Blanca al castell y la madrastra no va tenir altre remey que passar per açó.

Desd' allavors la pobreta noya no feya mes que patir, tant que pregá á son pare que la tragués altra vegada del castell, puig que sola estava al doble millor que no ab companyia d'aquella dona.

Quan en Ramon va sentir açó 's posá fet una furia y esclamá:

—Mira, Blanca estimada, si fins ara jo he dissimulat, era creyent que sols d'aquest modo evitava l'escándol, mes ja que tothom n'está enterat, lo daré.

Dit açó feu senya á Blanca pera que sé'n anés, y va quedar-se allí sol, y tot desseguida, prenent una forta resolució, desenrotllá una tira de pergami hont lo segell de son senyorio hi era gravat y 's posá á escriure'hi.

Aviat aquell pergami que duya la firma del senyor de Vall-llebrera, arribá á mans del compte Armengol III.

En l'entremetj en Ramon havia notificat á Beatriz la resolució presa, ab motius de la infame conducta qu' ab ell portava, essent acompanyada aquesta nova de la destitució d' En Rodolf. ¡Allavors que de plors y de prechs feu Na Beatriz! mes res hi valgué: lo Compte tenia ja en son poder l'ordre de divorci fundat en lo comportament de la antigua baronesa de Foix, que ab sos escándols no haguera tardat en tornar en bordell la molt respectable casa senyorial de Vall-llebrera.

Tot va esser en va y, segons consuetut, lo dot y 'ls bens que va portar al enmaridarse y que habian de distribuirse entre 'l senyor del poble y 'l marit ofés, van donarse als pobres que 'n restaren, com es de suposar, molt satisfets.

Al cap d' un quan temps d' açó, que mes que divorci fou un veritable repudi allavors admés entre 'ls nobles, Na Beatriz ocupá l' tálam d' un cavaller de Tolosa. Desseguít de la sortida de la baronesa de Foix del castell de Vall-llebrera, Blanca recordá á son pare que era precis donar sisquera las gracias á en Guillen d' Alentorn, puig que á ell se debia si al seu costat n' era tornada.

Feya una tardeta de primavera molt fresca, quan en Ramon y uns escuders sortiren de Vall-llebrera cap á Alentorn.

Hi arribaren aviadet y en Guillem que no esperava aquella visita, 's doná per molt content, y deixant al olvit lo passat, feu á 'n Ramon la mes bona acullita que 's pugui fer may.

Sols en Guillem y en Ramon en una de las salas del castell d' Alentorn, est doná al primer un miler de gracias, per que havia salvat á sa filla, sentint molt no poderli fer altra mercé ab motiu de lo que tots los lectors saben, pero que si en alguna altra cosa lo senyor de Vall-llebrera podia esserli útil, no havia de fer mes que manar, perque la memoria del favor rebut sols podia morir ab ell.

—Ramon, no sigueu aixís, l' hi contestá en Guillen; los motius que teniau pera no donarme la vostra filla han desaparegut; en Arthur está casat, Beatriz es fora, y ¿Blanca com quedaria si vos faltessiu?

—Guillem, no parlis d' açó tú tens un deute d' honra ab lo senyor de Vall-llebrera, vas deshonrar sa casa un dia de gran festa, devant centas personas, y l' odi que d' açó 't

porto es gran també y ta presencia á casa 'm fora com un escorpi que 'm rosegaria sense parar, no tardant en ajudarme á devallar al sepulcre.

—Ab honra l' he pagat ja tornantvos á Blanca, contestá en Guillem ab dignitat.

—No 'n tinch prou: 't repetesch que no olvidaré jamay lo que tú has fet per mí. Adeu, li digué tot marxant d' allí.

—Adeu siau, va repetir Guillem.

CAPITOL XVIII.

CATALANS Y ARAGONESOS.

Era l' any 1065.

Altres vegada l' Urgell se conmovia y 's preparava pera la guerra; lo toch dels corns aragonesos dat en Sobrarbe resoná en lo comptat d' En Armengol.

Prompte tothom va estar á punt pera la lluyta. Casada Na Felicia, filla del Compte, ab Sancho Ramirez portá est enllás un fi polítich á la vegada, qual era que l' Urgell sé fes aliat en tot y per tot del rey d' Aragó.

Succehí que Sancho Ramirez vulgué aixamplar son territori y pendre als alarbs la ciutat de Huesca, hont hi havia un rey moro molt temut dels cristians, y per açó lograr, era de tot punt pendre primer la ciutat de Barbastre, puig presa eixa tenia quasi be franch lo camí de la capital musulma aragonesa; á est fi, un cop tot fou preparat, los d' Aragó 's van dirigir envers Barbastre, fent las tropas Urgellesas altre tant.

Despres de diferentas accions que pera oposarse á sa marxa van tenir que sostenir los d' Armengol, arribaren aprop la ciutat dita é hi posaren lo mes rigurós setje, mentres los soldats d' En Sancho Ramirez que al ensemps hi van arribar, los ajudaren.

Si 'ls capdills moros mes agerrits se trovavan guarnint á Barbastre, los nobles catalans, mes valents també, eran los encarregats de no deixarlos sortir d' allí mes que morts ó retuts. Las crónicas nos parlan d' En Guillem d' Alentorn,

Joan de Pons, Ramon de Vall-llebrera y molt d'altres que van concorrehi ab sas maynadas sens descuydar per res l, Urgell 'hont y quedavan grans forsas pera evitar qualsevol correguda que hi tractessin de fer los alarbs.

Comensaren los cristians aliats á hostilisar á la plassa tiranthi tota classe de pedras ab las catapultas y corretjas de que anavan ben probenhits, mes res los feya als de dins que sols volian la mort com á valents, pera poder esser pronte d'arribada al oasis celestial y refrescar son cós en las argentadas ayguas del Kother (1).

Ab tot no's descuidavan; puig que desde sos forts avançats ab no menys furia batian los campaments catalá-aragonés.

Com ja he dit, en Guillem d'Alentorn va estar també al siti de Barbastre lo mateix que 'n Ramon de Vall-llebrera, puig abdos acompanyavan al Compte.

Blanca restá á casa seva al cuidado d'Anarda que gosava cuant ella gosava y junt ab ella sufria, per ço 's comprendrá que l'estimés tant com se pot aymar á una germana.

Tranquila era la vida que duya en lo castell desde 'l jorn benhaurat que Na Beatriz marxá á Fransa altra volta y ab mes goig s'ho passava encara al véurer que son pare, sino per no tornar enrera ab sa dita, no l'hi faria res que ab Guillem se cases; per ço creya que si acabada la guerra aquest restava viu, era quasi segur que sos desitjos se complirían, y quan no la paraula dada á 'n Guillem de fugir al ell, paraula d'una senyora catalana y com á tal incapassa de desdirsen se compliria.

En Guillem passava del mateix modo los pochs ratets que pera dedicarshi tenia, puig que coneixent tots lo seu valor lo van destinar al punt mes perillós, junt ab los arquers de millor apuntera, que eran los que tenian de entjegar son arch al primer alarb que per entre 'ls marlets de las torres se deixés veurer.

Lo siti feya dias y dias que durava: Barbastre era un munt de runas y 'ls de dintre seguían fermes á mes no poder en la defensa, puig pera obtenir un prompte resultat era necessari pendre un dels forts que mes los molestava ab rahó al lloch 'hont era situat.

Si fama de braus tenian los catalens, aquell dia van me-

reixer lo dictat d' héroes, puig no be fou feta en lo campament la senyal d' atach, sens temor de cap mena van assaltar lo fort aquell matant á tots los defensors, que al esser demá ab ajuda de las bassejas foren tirats dintre los murs de la ciutat alarba, lo que omplí d' esglay á sa guarnició.

Molts van morir de valents fills de la terra, mes l' historia al recordarho ho fa ab ergull puig aquella jornada s' deu mes que á ningú als d' Urgell.

Los d' Aragó no van voler quedar enrera y la nit següent s' apoderaren d' un altre dels forts dels entorns de Barbastre.

Los de dintre rosegavan ja lo fré de la derrota.

CAPITOL XIX.

BARBASTRE CRISTIANA. GUILLEM SE GUANYA LA MA DE BLANCA.

En Barbastre hi regnava una veritable confusió, tot era soroll d' armas, tochs de dulzainas y crits de trahició, creyent, que acó s' debia 'l haber perdut los forts avansats, desde 'ls que sens remey n' habia de sortir la perdua de la ciutat.

Ab tot los assetjats veyent cada jorn mes difícil sostenirse ab lo que á dintre hi passava, van determinar atacar resoltos per un sol punt al exercit catalá-aragonés.

Los setjadors si be tenian nova del que 's preparava per los tancats en Barbastre no creyan que arribessen á realisarho. Equivocada á mes no poder era esta opinió, puig que 'l que 's bat ab convicció de passar á un mon mellor en cas de morir en la lluyta, es tossut en ella y valent, succehint acó en est temps perque l' historia tota no porta com á valor, que cap poble n' hagi malgastat mes que 'l arábich.

De tot resultá lo que el lector pot preveure; que al esser de nit y preparat convenientment lo plan d' atach, va darse est ab gran furia.

Nit tranquila feya y res eixa estorvava quan los crits de batalla dels alarbs, pronunciats allí mateix, van donar á

comprendre que 'ls setjadors restavan poch menys que sorpresos.

Lo que passá en lo campament cristiá ningú pot figurarsho; los soldats ni las armas volian pendre pera que 'n sa fugida no 'ls enredessen; hi succehí una dispersió completa, de modo, que á no haber estat las tropas que formavan la segona ratlla del cercle que empresonava á Barbastre, cap haguera parat de correr fins ésser al seu país, perque eixos los van contenir de tal modo que, passats los primers moments, plens de vergonya al veurer sa cobardia, ab veu alta demanavan se 'ls deixes anar al punt de perill á recobrar l' honra que allí habian perdut.

En Armengol y 'N Sancho Ramirez van correr desseguit al lloch del perill y van manar als setjats la lliure possessió dels forts que pochs jorns avans los habian presos.

Eixa ordre donada á temps, va salvar als que 'ls gurnian d' una mort segura.

Retirats los setjadors á la segona ratlla de batalla, allí 's van fer forts, esperant que 'l nou jorn vingués y á sang calenta esscarmentar, com se debia'l enemich y tornar altre vegada á provar que si 'l nom d' aragonés volia dir valent, lo de catalá equivalia á héroe.

Comensá á clarejar lo jorn y l' atach se renová en tota la ratlla.

Allí s' haguera vist als que poch avans sobtats corrian, desafiant lo perill ab l' afany de rentar ab sanch la taca que'n sa honra duyan: los mes cobarts parexian lleons, y en aquella barreja fins los companys sens voler se ferian, tot eran xiular fletxas, dringar espasas, colpeigs de massas, en fi era alló un diluvi de projectils de tota mena.

Mes ab tot se veyá als de las primeras filas dels d' Armengol com flaquejavan en un desigual combat que sostenian, quant lo mateix compte al devant de sos capdills mes triats va donar una embestida ab tan d' acert, que sembrá de cadávers aquell lloch, arribant fins á tocar ab la ma los murs de la ciutat setjada.

Si á las horas l' haguessin seguit uns quans mes, Barbastre fora cristiana, mes d' açó resultá que al voler empendre la retirada s' trovaren voltats, empenyant una lluyta horrorosa puig que per cada un que del Urgell se defeixavan ni habian cent que com famolencas feras los combatian.

Lo Compte, á cavall, voltat d' En Guillem d' Alentorn, Ramon de Vall-llebrera y molts altres nobles catalans, lluytava estabellant á tants com se posavan al alcans de sa pesanta massa.

Tot d' una, un crit que causá esglay s' estengué pel camp del combat. Armengol III, queya sens vida del cavall... Allavors, tot fou desorde entre las tropas cristianas.

En Ramon de Vall-llebrera's portá com á bon catalá y 'n Guillem no cal dirho.

La lluyta continuava en la ratlla general, consolant lo veure que la pitjor part los sarrahins se la'n duyan.

Los cavallers del acompanyament d' Armengol seguian batentse y eran arribats aprop lo campament cristiá, quan una grossa pedra topant de plé en la visera del elm d' En Ramon lo feu caure en terra estabornit.

Com corbs demunt sa presa los alarbs van tirar-se demunt lo pare de Blanca, que creyan mort, quan veyent açó 'n Guillem, sens obeir á res mes que á son bon cor, torná enrera y, en mitj de una pluja de pedras y sagetas, arribá fins hont en Ramon era, y sembrant la mort entre 'ls morros que á son pas s' oposavan, prengué aquell cos qu' ell creya ja sens vida y mes furient qu' un llamp, entrá ab sa carga en la ratlla cristiana.

En Ramon estava ferit molt greument y vejentse de aquell modo y sabent que 'n Guillem era qui l' havia salvat l' hi digué:

—Prou temps ço viscut, Guillem, y pera mí may ha existit un goig complert; esperava trovarlo en ma filla, ella ab sos amors m' ha dat solzament disgustos, però ara que 'm veig prop á morir, no la vull deixar desamparada y si tú, després de lo que ha passat, la estimas encara, fes ta esposa á la que prompte's nomenará orfaneta. M' has salvat de las mans alarbas y vas salvar á ma filla junt ab sa honra; saldat está lo deute que ab mí tenias.

Dit açó ab veu tremolosa's deixá caurer demunt un improvisat llit, creient tothom que finava.

Mentrestant los alarbs van tenir que retirar-se á corre-cuita á la ciutat y 'ls forts avansats van prompte tenir enlayrat nova volta lo penó de la Creu.

L' endemá Barbastre era cristiana, puig que després d' un assalt horrible, los que ab vida van restar, se retira-

ren á Saragossa fent ofrena del cap d' Armengol III al wali d' aquella ciutat.

CAPITOL XX.

LA SENYORA D' ALENTORN.

L' Urgell altra volta tornava á gosar de pau; lo Compte Armengol IV era digne fill del mort en Barbastre.

Tothom havia tornat á sa llar; sols en Ramon de Vall-lebrera no hi era encara, puig que restá en la ciutat al moro presa pera cuidar de sa ferida.

Blanca, inquieta per la tardansa de son pare, sortia totes las tardes del castell de Vall-lebrera en companyia de sa fíel Anarda á veure si oviravan á en Ramon y á en Guillem, que no volgué deixar-lo ni un moment.

Blanca no pensava ab tot que sos desitjos estessen tan aprop de realitzar-se; creya que d' un modo ó altre son enllás ab lo senyor d' Alentorn se faria, pero no l' esguardava tan próxim ni molt menys á gust d' en Ramon, puig que Blanca no sabia res del que entre son pare y son aymant passá lo dia en que Armengol morí y restá aquell ferit.

Per fi, una tardeta que, com de costum, Blanca y Anarda sortian del castell y caminant dret á Vilanova ab afany registravan l' horisont, los va pareixer que del cim de las Garrigas devallavan una munió de cavallers, puig que si be élls no 's distingian, lo brill de sos elms los donava á coneixer com á tals.

Quan mes aprop foren se va veure entre élls á en Guillem d' Alentorn, Joan de Pons y en un cavall que dos escuders de la brida portavan a'n Ramon de Vall-lebrera.

Blanca va corre á abrassar á son pare y tot desseguit, marxant al seu costat, empengueren lo camí del castell ab uns quants de sos arquers mentres en Guillem y en Joan de Pons al esser aprop d' Alentorn, se varen separar fent via quiscú envers casa seva.

Aquella nit res va sapiguer Blanca, mes al nou dia y ja de bon matí, en Guillem se presentá en lo rastell del pont-llevadis, essent vist desseguit per s' aymia que per allí 's trobava.

—Blanca,—digué 'n Guillem—ton pare m' ha dat permís per ferte ma esposa y no podia esser d' altre modo!

—¡Qué escolto!—contestá la nina—¿l pare hi consent, y res me n' ha dit encara?

—Aixís varem quedar ab éll ahí al tart pera que jo fos lo portador de tan bona nova y com en recompensa de tantas de tristas com te n' he dut.

—Oblidemho, Guillem estimat, y pensem ara sols en la ditxa que 'm portas.

Quan d' assó n' havia passat un mes, en casa 'ls senyors de Vall-llebrera y d' Alentorn tot era trafech; en l' un pera preparar lo desposori de Blanca, y en l' altre pera ferli un digne recebiment. Ab tot las festas que d' altre modo 's hagueran fet se van suprimir, perque 'n Ramon digué que sols servirian pera ferli avinent sa tristesa.

Vingué, donchs, lo casament y ab éll la cerimonia religiosa posantse 'ls nuvis camí d' Alentorn, essent aquesta casa senyorial la que pera niu de sos amors esculliren.

En Guillem los hi doná sa benedicció y quasi-be no pogué acabar, tant conmogut estava; escena que va impressionar molt á tots los presents.

Després de açó en Ramon se 'n torná á Vall-llebrera y no Anarda qui restá allí, essent mellor l' amiga que no la donzella de la senyora d' Alentorn.

EPÍLECH.

Faria l' any del maridatge y tot era alegria en lo castell d' Alentorn; d' aquell niu d' amors, tendre aucellet sortí, puig que Blanca doná vida á un nin que, batejat ab lo nom de 'n Ramon de Vall-llebrera, fou l' hereu d' abdos senyors.

Poch avans Anarda s' havia enmaridat ab Joan de Pons, de qui diferentas voltas s' ha parlat en lo curs d' aquesta novela.

En mitj dels plahers no tot es sempre goig, puig que 'n Ramon al tenir dos anys lo seu fillol deballá á la tomba

pregant en un codicil que 'l soterressen al costat d' Erme-
sinda.

Des d' allavors cad' any se feyan en la esglesia d' Alen-
torn pomposos funerals pera 'l mellor descans de l' ànima
d' abdos esposos, concorrenthi tot lo poble que plorava
quan lo castell ho feya y gosava ab élls, perque mes que
veritables senyors d' Alentorn, foren sempre Guillem y
Blanca, pares del poble.

Avuy dia un munt de runas en lo punt mes alt del poble
d' Alentorn, mostra lo lloch ahont ab santa armonia vis-
queren los protagonistas d' aquesta historia.

J. MALUQUER VILADOT.

LO DONZELL DALMAU

Lo donzell Dalmau,
de pochys anys encara,
n' es del vell castell
lo mes nomnat patge.
Ningú sap com ell
tirar tantas armas,
ni d' un poltre indómit
lo bridó arreglarne.
Si juga als escachs,
may troba qui 'l guanyia;
n' es bon trovador,
te bonas paraulas,
y sap 'namorar
las mes bellas damas.
Mes ell no 'n fá cas
de totas sas grassias,
que va enmalaltint
d' un fer mal que 'l mata.
Del compte la filla,
n' Alicia galana,
de rossos cabells,
de rosadas galtas,
de foch en los ulls,
y dolsa mirada;
la de bellas mans
y llavis de grana,
tornant ell del bosch
venint de cassada,
derrera 'ls llebrers
brau poltre muntantne,
un jorn lo vejé
mirantlo ad rialla.
D' allá ensá no dorm,
ni canta, ni cassa
que sempre la veu
devant sa mirada;
de vespre si dorm
desvetlla somiantla,
de dia cantant.
pensanthi prest calla
que está enamorad,
no sap que li passa:
si fuig del castell
no pot allunyar-se
que 'l mal que l' acora
ni mimba ni 'l mata.

A dintre 'l castell
ne fan molt gran festa;
hi ha ballas y jochs,
y entorn de las bellas
los braus cavallers
de tota la terra.

La sala ab tants llums
que raig de sol semblan,
llumena per tot
sols perlas y sedas,
joyells d'or y plata
y ricas preseas,
que han pres als alarbs,
lluytant bona guerra,
los nobles barons
qu' allí s'ensopegan.
Hi canten joglars
llurs trovas y gestas,
de las corts d'amor,
dihuen sotilesas
que fan riure als vells
y á las damiselas
la cara enrojir
tancant las parpellas.
Després, baixen tots
cap á la capella;
y al mitx d'un estol
de blancas donzellas
n' Alicia galan
de totas pus bella,
en car que las galtas
mes blancas que cera,
que si ve la casan
n'es á disgust d'ella.
—Per xo está tant trista
si 'ls altres alegres.—
En Dalmau que hi es
los ulls li llampegan,
li surten del cap
y las mans s'apreta
dessobre del cor
del fort qu'esbatega,
per po' als del costat
que 'ls glapits no sentian.
Quant ella diu—
Dalmau qu'esbatega,
A mes corre tots,
hi baixen per treure'l,
mes ja 'l troben mort
ajassat á terra
y arrapat al cor
sota la ma dreta,
lo jipó que duya
n' Alicia la bella.

FRANCESCH DE BOTER DE DALMASES.

UN SOMNI.

Ja fa temps qu, un pesat somni
Me pnrsegueix cada nit;
Axis que mos ulls s' aclucan,
Ni ben despert, ni dormit,
Me trobo demunt d' un marge
Sentadet, aprop d' un riu,
Y d' allà veig a la lluna
Y als estels que 's van morint
Ferits per l' alé de l' auba
Que mes avall ne sonriu;
Y sento una certa música
Dalt del Cel, y uns cants festius
Mentres veig a un axam d' angels
Qu' ab sos ditets d' argentviu,
Batent sas alas dauradas,
Enjoguessats, per l' Empir
N' escampan la cabellera,
La cabellera d' or fi
Del sol que guayta, entre penyas,
Al mon que s' alça enropit,
Y veig, lluint per las matas,
Esmeragdas y rubins,
Enticuelas bellugayres,
Y perlas y argentats brins,
Y entre mitj del vert fullatge
Sedosas flors, rams divins
Que al petoneig suau y magich
D' un ventet jamay sentit,
Ufans se mouhen y jugan
Llensantne olors exquisits,
Y sento aucellets que cantan
Sos omors tot fen son niu,
Las melodias boscanas
Y 'l dols murmuri del riu.
Tot d' un colp callan las ayguas,
Queda mut lo bosch ombriu,
Paran son concert los angels,
Y 'ls aucells y 'ls serafins,
Y del mitj d' un llit d' aromas
Y de flors de gessamí
Surt una nina ensisera
¡Lo mes hermós que s' ha vist!
Rossegantne son vert manto
Per la voreta del riu.
Camina cullint foretas;
Caminant s' acosta á mi,

Y 's sorpren aixís que m' ulla
 Mirantme de fit a fit.
 Llavors, tremolant d' angustia,
 Y ab un volcá dintre 'l pit.
 Ab veu nascuda del ánima,
 Y ab lo cor ple de neguit,
 Li dich: «Hermosa nineta,
 Perqué me miras aixís?
 No v eus que d' amor me mata
 Ton esguart de querubí?
 Digam ton nom, ensisera;
 Digam lo casal hont vius;
 Digam perqué culls floretas,
 Y digam perqué sonrius.»
 La nineta fa alguns passos,
 Se senta apropet de mi,
 Y aixís parla, carinyosa,
 Senzilla, melosa, humil.
 «M' anomenan Esperança;
 Filla del cel allá visch:
 Cullo las flors mes bonicas,
 Cullo 'ls brotets mes florits
 Per ferne rams y coronas,
 Puig que mon Deu m' ho te dit,
 Per donar á aquells que moren
 Ab mon nom al cor escrit.
 Pels que, en lo ferm de sas penas,
 Mon nom los posa tranquils:
 Sonrich per fer goig als homes,
 Perque m' estimin sonrich.
 ¡Ay d' aquell que al cor no 'm porta!
 Ay d' aquell que m' ha atorrit!»
 Clon lo llabi la niñeta,
 Pensativa, fa un sospir.
 Tot suspirant, al Cel guayta,
 Guaytant al Cel, ne sonriu.
 Toll d' amor sa fas contemplo,
 Me la miro embadalit,
 Y arrastrat per sos ensisos,
 Per sos ulls, pel sen sonris.
 No se pas com, de la nina
 Me trobo 'a ne 'ls peus rendit
 De genolls, fet una brasa,
 Y ab lo cor esporoguit:
 Y entre mitj d' ays y de llágrimas
 Que l' amor me tran del pit,
 Y entre 'l dubte que 'm rosega,
 Bategant li parlo aixís:
 «No deyas, Esperanseta,
 Qu' es tan sols lo meu desitj
 Trobar homes que t' estimin?
 ¡Ay Deu meu! d' amor morint
 Aquí 'm tens: so un pobre jove
 Del infortuni captiu
 Que en ton amor busco un balçam
 Per mon cor, un Paradís.

T' aymo tant qu' en mas tristesas,
 Pensant ab tu tantost rich:
 T' anyoro quant es de dia,
 Te somnie cada nit,
 Y al veure que ets tan ingrata
 Me fas plorar com un nin.
 Esperansa de ma vida;
 Estimam com jo t' estim'
 No 'm vull moure de tas plantas,
 Plorant á dolls y sufrint
 A fins que 'l cor se m' esberli,
 O fins que ton dols sonris,
 O tos ulls de cel me diguin
 Que ton cor glateix per mi.
 Vull parlar, y 'ls mots m' ofegan,
 Y singlotant ab fatich,
 Mon ser cremant sols don' llágrimas,
 Llambregadas y sospirs.
 Y en lo cor de mon defici,
 Ya casi mort, sento un sí;
 M' alzo, miro, estench los brassos,
 Ubriach de goig, y jay de mil.
 Aixís que cau sobre de ella
 Lo bras d' amor, fa un sospir;
 Esporoguida recula,
 Y 's fon en lo cor florit.
 Llavors, boig, beso la terra,
 La terra que l' englutí,
 Y, fent un surt, me desperto,
 Tremolant, ple de neguit,
 Veyent, ab greu, qu' era un somni
 Lo somni de cada nit.

A. VILA.

BIBLIOGRAFIA

Novelas populars, per *Joseph Feliu y Codina*.—LA DIDA, precehida d' un prólech de *D. Frederich Soler* (Serafi Pitarra) é il·lustrada ab numerosos grabats, per *T. Padró*.—Barcelona.—Biblioteca catalana il·lustrada de Joaquim Vinardell, Ronda de Sant Antoni, 50.

Atencions apremiants nos han impedit fins ara ocuparnos en la novela del titol que acabem d' escriure, primera de la série que projecta publicar lo distingit autor dramàtic Sr. Feliu y Codina. La obra valia mes promptitut en son anunci, y 'l compromís ab los lectors d' aquesta Revista nos exigia per altra part que no 'l retrassessem; pero ells y l' autor nos farán gracia si atenen a que, aficions forsosament de segon ordre las aficions literarias—sino en tota Espanya en Catalunya al menos,—no poden ser satisfetas ni traduïdas en públichs treballs mes que en estonas vagatives que no son moltes.

Dihem aixó, no al objecte de participar al lector detalls de vida íntima que res li importan, sino com á preludi oportú de la consideració que anem á estampar y en que 's reasumeixen las nou dècimas parts de las causas que han relegat á la novela catalana al últim recó, reduhida á ser modest comparsa en aquellas taulas hont debia figurar tothora en primer terme.

Hem de desenganyarnos si es que enganyats estessem.» La literatura catalana no pot ser ni per á sos neófits ni per á sos pontífics la pessa principal del procés de llur subsistència: per ara es sols, seguint la frase curialesca, un ram separat, y un ram separat quasi sempre de pobresa. Lo perquè no es ocasió de dirho, ni diriam als nostres lectors res que no sapiguessen si 'ls hi senyalavam com á causant d' aquesta miseria la deficiència relativa de lectors, y com á causant d' aquesta deficiència de lectors la preferència de que es objecte en la nostra terra 'l cult de la materia en sos dos idols, industria y comers, sobre 'l del esperit, adorat únicament en temples, ornamentats com una pagoda india, esculturats com una portada de gòtica filigrana, pero de reduhidas dimensions sempre, y encara sobreras per al escàs concurs de llurs habituals sectaris. Ofici sense benefici 'l de literat, es impossible que s' esmerse en exercirlo aquell fervor, aquella constància y, mes que tot, aquell dispendi de temps que reclama tot ofici ans de produhir obras de veritable importancia en dimensions y en caràcter; per aixó es la nostra literatura una aglomeració de productes liliputienses dits cantars, sonets, romansos, odas,—may ó rara vegada poemas, novelas, historías,

tractats sobre ciencias, obras sobre filosofía,—productes tots que demanaran un concurs de circumstancies que no concorren pot ser en ningú y que si en algú concorren deixan de surti efectes per la ausencia del estimulante de la gloria y del profit, los quals, presents y en activitat, farien aixamplar la periferia de llurs concepcions y de llurs creacions als qui 's sentissen ab alas pera volar fora del niu en que rastrejan.

La novela catalana; curt es lo catàlech de sos productes; potser no ocuparian vuyt ratllas d'aquesta plana posats l'un al costat del altre los títols de las que ha dat á llum lo renaixement literari á que assistim, desde *La Orfaneta de Menargues* ab que tant brillant debut va fer, y tant prenyat de ricas esperansas malaguanyadament fallidas.

Calcúles, donchs, si val la pena d'encoratjar á qui com D. Joseph Feliu y Codina se decideix á provar fortuna y á fer creixe la llista, y si 'n será de cordial la felicitació que desde aquest lloch li dirigim á nom de tots los qui voldriam veure á la literatura de casa abandonar la monótona senda en que las circumstancias la encaixonan y escamparse per viarans y caminals d'aquí d'allà en busca de nous panoramas y de nous aspectes en aquesta inmensa boscuria que en las voreres d'aquella han engendrat y fet fructificar la fecunda Veritat, la fértil Bellesa.

Brillarà en las novelas del Sr. Feliu, á judicar per la que acabem de llegir, una facilitat notablement solta en la narració, qualitat primera que deu tenir qui escriga obras d'aquest género; hi brillará una habilitat pictórica no d'últim ordre en la coloració de las figuras y un acert en la representació de llurs actituds y moviments en lo escena ficta en que deuen obrar y móures segons lo plan ideat, que delatan al autor dramátich espert y coneixedor dels ressorts de las taulas.

¿Será una qualitat perjudicial en sas obras aquesta última qualitat? Si la novela que 'ns ocupa fos d'argument propi, si no hagués estat fabricada en un motllo eixit d'agena fábrica, quasi temeriam que si: dat que aixís no es, reservem lo judici per á quan las novelas successivas nos dongan al Sr. Feliu tal com ell es, posanthi á mes de la ma d'obra las primeras materias, arrancadas al filó de sa inventiva propia.

Dihem aixó perque en alguns dels capitols de *La Dida* van descritas ó, mes ben dit, posadas en escena escenas d'un artifici palpable, d'una falsedat y d'un convencionalisme que filtra per tots los poros y que las fa semblar mes que á una ficció nutrida en las ensenyansas de la vida real, mes que á una juxta posició —dins dels límits de la verosimilitut,— de pessas arrancadas per la observació discreta al quadro de la vida de pagés, mes que á una relació de fets que si no ho son podrian molt ben ser certs,— á una relació servil y

literal de cada una de las escenas d' un drama que s' ha vist en las taulas y que si en son pensament general enquadra ab escenas efectivamente succehidas, s' allunya en sa traslació al teatre de la naturalitat, de la verosimilitut, pèl prurit de preparar y de produhir efectes de tò pujat, lindants ab los de melodrama Krupp, y que arranquen als espectadors picaments de mans estrepitosos.

En aquest terreny *ideal* l' autor dramàtic podrà espigar y fer pin-güe cullita fins de adhesió dels inteligents; ara, aquellas mateixas escenas, referidas tal com en las taulas se presentan, en una narració que mes d' un cop per, pròxima ó remota analogia recorda las indicacions que entre paréntesis dona l' autor en lo drama imprés per á regiment dels actors, —aquellas escenas, repetim, perden las quatre quintas parts de sa activitat emoyent perque deixan massa al descubert los fils que per una tracció mecànica posan en moviment á aquells automàtics polichineias. En una paraula, l' artífici escénic vol las taulas; fora d' ellas mor la ilusió que en ellas s' engendra, fugen la emoció y la tensió d' afectes que la ilusió procrea en l' auditori.

Si de la crítica de aquest treball, que podriam dir de procediment primari, nos remuntem á veure quins y com han sigut concebut y delineats los personatges, los caràcters, tot lo que constituheix lo fons moral del quadro, haurem de dir lo mateix: lo senyor Feliu y Codina, imposantse un argument en que ell no té part, bevent del doll que brolla en terras del vehí, s' ha vist impossibilitat de desplegar sa espontaneitat creadora y de dar mostres de lo que ell per sí sol pot y de lo que potser voldria fer.

Val mes créureho aixís, puig sentiriam que las aficions de tant apreciable autor la prenguessen per enamorar-se de caràcters tant repugnants com son alguns del que jugan en sa novela y de caràcters tant inverosímils com ho son tots, al menos dins de las circumstancias de classe y de posició que assigna als que respectivament los tenen. La Antonia, hiena en forma humana y que acaba essent poch menos que engabiada com de dret li pertoca; en Gori, son cómplice y bras executor de una venjansa que apareix molt problemática en sos efectes y que dista molt de la altura á que sembla que la hauria de portar aquella rancúnia que s' val com á medis del assassinat y del envenament y s' contenta, per últim, ab la absorció de la hisenda de la familia Mas-Vidal en la dels Olivers per medi del casament del hereu d' aquestos ab la pubilla d' aquella, lo qual podria ser també, ab un petit cambi, una reconciliació; en Joseph Mas-Vidal, que sembla estargit d' un drama espelusnant de Bouchardy; en Roch, xifra y compendi abarraganat de tots aquells pagesos de sainete que á pagés per drama ha posat de moda la literatura del Romea; en Genís, acaamelat trovador de barretina y espardenyas, bandurrista impenitent, sempre á punt de refilarhi unas coblas del *Trovador de las her-*

mosas ab que tornar á la pleta de son amor á la romántica pubilla Mas-Vidal; y per fi la Paula, forjada en lo motllo de las Metternichs pero desgraciadament nascuda de baixa estofa; personatges son tots que lluytan en disputada palestra per á obtenir lo llor de la inverosimilitut, la corona de la falsedat, de una falsedat arxi-falsa y arxi-antipática.

Ho repetim: dubtem que 'l Sr. Feliu y Codina *sente* aquestas concepcions, trove en ellas la bellesa artística que no se separa de la veritat mes que lo que la estàtua de dimensions naturals se separa del modelo, y á qual producció deu aspirar tot escriptor en gèneros d' imaginació; creyem mes bé que si se las ha afilladas ha sigut contra son gust y per rahons *editorials* no agenas tal vegada á las que al comensament d' aquest article hem esposat. ¡Malaguanyada personificació d' un tipo com la dida que si es á voltas la dona que ven per un estipendi mercenari l' aliment robat á sos fills propis, y fa del criar un ofici no obehint á altra lley que á la de la oferta y la demanda, arriba d' altres á la abnegació de la mare, mes heróica en ella perquè ha dut al fill tant sols en sos pits, no en sas entranyas!

Si aquestas consideracions que de bona fé esposem á la atenció del Sr. Feliu y Codina poguessen ser part á que virés de babor en demanda de novas ayguas, per contents nos dariam de la decepció que ens causá la lectura de sa novela ab no poch afany comensada; sino: —y sense creurens infalibles—temem que 'l públich no 'l seguirá ab la bona voluntat que per á gloria de ell y en bé de la literatura desitjariam. Lo publich que llegeix té exigencias diferentes de las del públich que veu y escolta: lo qui llegeix es lo qui s' enamora de las concepcions de Fernan Caballero, d' en Trueba y d' altres, produccions que, dutas tals com están á las taulas escénicas, farian mes que probablement caurer lo cap al pes del aburriment ó de una involuntaria somnolencia.

DUAS NOVELLAS OBRETAS DE HISTORIA CATALANA.

I.

Quant no fos lo vehement desitj de donar á conéixer un curiosísim opúscul sobre *La ciencia astrológica en Catalunya* (1) que ha publicat últimament lo jove y erudit escriptor catalá En Joseph Fiter é Inglés, lo que posés la ploma en nostra ma, mouríala un deber de

(1) Se ven en las principales librerías d' esta Ciutat al preu d' una pesseta.

gratitut envers son autor, coral amich, per las afectuosas ratllas que dedica á un finat individuó de la familia del qu' escriu estas ratllas, qual memoria nos es molt estimada.

«Breu descripció dels fets mes notables á cap portats per los astrólechs catalans, desde 'l segle X fins á nostres dias» diu l' autor qu' es son treball, y en veritat qu' estas paraulas compendian las 24 páginas del text assahonat pels notables datos històrichs qu' allí se troban aplegats. Es tot ell un com romiatge per la via que, durant aquell llarch período, feren los catalans en lo vastíssim camp de l' astrología (entenent l' autor esta paraula, en lo sentit mes científich: *astronomía*.) Comensa per obrirse pas, parlant dels resultats profitosos obtinguts per lo conreament d' esta ciencia á Catalunya y, fugint de tractar de las supersticions que l' acompanyavan en sos primitius temps, va recorrent segle per segle las fitas que hi deixaren plantadas mes de duas dotzenas de genis ilustres catalans, als quals (després de mencionar especialment l' eclipse total de sol ocorregut als 18 de Juliol de 1860, que tots los Barcelonins tenim encara present á la memoria) rendeix un tribut de respecte, que l' enalteix en gran manera als ulls de sos conciutadans, no sols dels que, com l' infrascrit, frueixen de sa bona amistat, si que també dels que, coneixentlo únicament per sas obras, veurán avuy en ell, al vindicador de la honra de la patria ofesa per la asserció lleugera é injustificada d' un astrólech de Nissa (Cassini) vivent en lo segle XVII.

Felicitém, donchs, al Sr. Fiter per son treball y recomaném l' adquisició del mateix als que vulguian possehir un sumari històrich de la verdadera astrología á Catalunya.

II.

Escritas las antecedents ratllas, ha arribat á nostras mans altre obreta, per graciosa dádiva de son autor, qu' inmerescudament nos honra ab lo dictat de company y amich, ço es lo «*Discurso que en la solemne distribucion de premios del certámen de 1875 celebrado por la Asociacion literaria de Gerona, leyó su presidente D. Enrique Claudio Girbal.*» No sabém qu' admirar mes en ell, si la erudició y amenitat de conceptes que hi campejan ó lo bell aspecte, qu' en quadros de pocas pero vivas pinzelladas, ha sapigut donar á un breu compendi de la historia literaria geronina, presentant en relléu los fets mes principals y los ingenis mes sobressurtints que ha produit aquella immortal ciutat, desde lo segle I al present de la nostra era. L' autor dels *Escritores gerundenses*, qual suplement (*Memorias literarias de Gerona*) obtingué un premi en lo certámen celebrat per dita Associació en 1873, era sens disputa lo mes apte pera acometre un treball d' esta naturalesa (síntesis d' altres majors, fruyts de maduras y reiteradas investigacions) y lo ha portat á bon terme d' una manera

digna d'elogi, en quant, feta abstracció de son mérit intrínsech, popularisa per medi de l' oratoria, los coneixements històrichs, patrimoni exclusiu dels erudits.

Rebian lo Sr. Girbal y l' Associació literaria de Gerona, que tant dignament presideix, la enhorabona que 's complau en trametre LA RENAXENSA, per veu del últim de sos redactors,

ANDREU BALAGUER.

Barcelona Desembre de 1875.

II
Escrits los antecedenents tallats, he arribat a nostres mans una obra, per tractar d'abre de son autor, de immensament nou honre ab lo objecte de company y amic, co es lo *Discurs* que en la solennitat d'obertura de l'any del certamen de 1875 celebrada per la Association Literaria de Gerona, fou en presència de D. Ferrer (llavors Ciribé) No cal dir que omnia iura en ell, el se sentí i sentí de conceptes que hi campegan d' tot bell aspecte, que en quadres de pocs pero vives pinzellades, ha sapigut donar a un breu compendi de la història literaria geronina, presentant en relleu los seus principals y los agents més sobresalients que ha produït aquesta immortal ciutat desde lo regne al present de la nostra era. L'obra de D. Ferrer (llavors Ciribé) és un treball de gran valor, que s'ajustava a les exigències de la Association Literaria de Gerona, obligant un poble en lo certamen celebrat per dita Association en 1873, era una digna lo més apte per aconseguir un treball de tanta importància i d'altres majors, fent de manera y tota forma investigadora y lo ha portat a bon terme d' una manera

NOVAS

Aumentat ab quatre individus mes lo Jurat que devia decidir entre 'ls dos opositors á la pensió Fortuny creada per l'Ajuntament, decidí adjudicarla á D. Arcadi Mas y Fontdevila.

Ha comensat ja en nostra Ciutat lo moviment académich propi en esta época del any, ab una animació extraordinaria, filla sens dubte del ardor ab que las Associacions científicas y literarias volen aprofitarse dels beneficis que proporciona al país la pau felísiment conseguida.

A l'Ateneo Barcelonés després de la sessió inaugural, que ressenyárem en un de nostres panats números ha comensat la discussió de temas proposats per la Secció de Ciencias Morals y Políticas, iniciantse ab lo de «La educació de la dona, en la casa, en los colegis y en los establiments de beneficencia» en que fins ara han pres part los Srs. Dr. Panadés Pbre. y D. Ignasi Maria de Ferrán. Es d' esperar que las demés seccions imitarán á la indicada, contribuhint ab llurs traballs al major lluhiment del Ateneo.

En la Academia de Ciencias Naturals y Arts hi ha hagut la recepció del nou académich D. Francesch Arola, qual discurs versá sobre la «Importancia de las ayguas minerals baix lo punt de vista químic y terapéutich.»

En la Academia médic y farmacéutica y en la titulada Lo Laboratori han continuat ab molta frecuencia las conferencias dels socis sobres distints punts de las ciencias á qual conreu se dedican.

Lo Círcol de l' Unió Mercantil anuncia que son lletrat assessor D. Rómulo Mascaró dará una série de conferencias á l' objecte de propagar entre sos socis algunas nocions de l' Historia del Comers en sas diverses fases.

Finalment lo dia 5 celebrá la Societat Barcelonesa d' amichs de l' Instrucció sa sessió inaugural. Després de la

ressenya dels treballs feta per lo Secretari y del discurs llegit per lo Dr. D. Joaquim J. Sabater, s'obriren los plechs que contenian los noms dels autors premiats en lo darrer certámen. Resultant ser D. Macari Planella y Roura per sa obra de Geometría, D. Francisco de P. Gonzalez qu' alcan-sá l' accéssit á dita obra, y D. Lluís Puig y Sevall qu' obtingué altre premi per sa obra de Economía política al alcans dels noys.

En dita sessió se repartí 'l programa pera 'l certámen de 1877 en el qual s' adjudicarán 5 premis á las obras següents. «Tractat de Geografia històrica», «Descripció clara y amena de las aus y dels insectes de nostre país», «Resse-nya històrica de Barcelona», «Llibre de amena lectura destinat á corregir los defectes que en la educació doméstica s' observan» y «Tractat de química apropósit pera las clases jornaleras.»

Lo dia 15 del corrent s'obrí al culte la Iglesia del Con-vent de l' Ensenyansa novament edificat en lo carrer d' Ara-gó; esent los planos una y altre del arquitecte D. Magí Rius y Mocet, facultatiu de la Catalana General de Crèdit á qual càrrech ha corregut la construcció. Lo projecte del altar major es del arquitecte D. Joan Martorell, ja conegut per obras tant notables com lo Convent de las Sagramentarias.

Darrerament s' han estrenat las següents obras.

Al Olimpo *Las moscas á la mel* pessa en un acte del actor del mateix teatro S. Perelló, á l' Odeon de Barcelona al *Mon nou* en 2 actes de D. Jaume Piquet; y al Prado Catalá *Los Pastorets* en 5 actes de D. Rosendo Arús y Arderiu.

L' Ajuntament ha acordat edificar la fatxada de la Casa de la Ciutat en la part de la Plasa de Sant Miquel. Comprén lo projecte la construcció d' un subterrani que permete tenir al descobert y ser visitat lo mosáich que formava l' pa-viment de l' Iglesia de Sant Miquel, y que fou colgat al en-derrocarla.

Aplaudím la il·lustrada determinació del Municipi, y desitjém que traslade á un lloch digne y visible la porta gòtica que hi ha al peu de la escala de dita Casa, y que sembla ha de desapareixer pera donar lloch á la construcció d'un pas interior pera carruatjes.

En una reunió literaria y musical celebrada á Madrid á casa de nostre compatriota D. Fermi Alvarez, lo distingit Mestre D. Felip Pedrell feu coneixer, executantlos al piano, alguns trossos triats de sas óperas *Quasimodo*, *L'último A benzerragio*, obtenint un verdader triunfo y sent felicitat calulament per Barbieri, Inzenga y altres notables compositors allí aplegats.

Entre las poesías que s' l·legireu fou molt aplaudida la titulada *A un payo* de nostre amich y col·laborador D. Juan Thomás y Salvany; y finalment lo duenyo de la casa Sr. Alvarez feu oir al piano unas bellíssimas albasas compostas ab lletra catalana de molt sabor local.

Lo darrer uúmero del *Museo Bolear* (15 Desembre,) conté en sa majoria treballs en catalá entre 'ls qué es de notar un article sobre les èpoques de la poesia popular mallorquina del jove y llorejat poeta D. M. Obrador Bennasar.

Un d' aquests dias tinguerem el gust d' assistir á 'n el thé al que obsequiá á varios de los amichs el que ho es nostre D. Eussebi Badia, representant de la casa que den Pau Vinyas té establerta en Reims per la fabricació del Champagne.

La bonesa de la calitat y el ser compatrici nostre son fabricant nos mou á recomanarlo á nostres lectors.

La *Revista de la Universidad de Madrid* que havia suspés sa publicació durant los 3 mesos de vacances ha reaparegut últimament (2.ª época-Tomo VI-N. 1.º). donant á llum entre altres articles notables, los següents: *Reseña histórica*

de la solemne règia apertura de la *Universidad Central* en el año académico de 1875 á 1876, per D. Francisco Fernandez y Gonzalez; *Titulos honoríficos y nombres propios de las monedas arábigo-españolas*, per D. Francisco Codera y Zaidin; y *los Estudios orientales en Europa*, per D. Francisco García Ayuso.

Entre los últims números qu'ab sobras d'irregularitat ribém, de la *Revista de Lérida*, devém aumentar; un de *Bibliografía* sobre lo Discurs llegit per D. Victor Balaguer en la Real Academia de la Historia; altre de D. Joseph Fiter é Inglés, titulat: «*Disposiciones dadas por Felipe II sobre la antigua Universidad de Lérida, una composició del llorejat poeta D. Lluís Roca. «Las vespras cecilianas: socós dels sitiats de Lleyda en 21 de Novembre de 1646;»* y altre poesia de D.ª Victoria Penya de Amer. «La Santetat del Amor Maternal», premiada en ab la magnolia de'argent en lo certámen d'enguany de la Academia bibliográfica Marianas. Molt nos complauría que nostre cólega alternés també en sas columnas algun article en prosa catalana, aixís com hi dona cabuda ó algun vers.

En un dels derrers *Boletins del Ateneo de Valencia*, (si x n.º 116) se ha publicat la composició que meresqué un accésit en l'últim certámen celebrát en la ciutat del Tinia baix titol «*A la Verge Maria*» y deguda nostre amich D. Juaquin Riera y Bertran.

Dintre de pochos dias, s' esposarán en lo establiment que tenen o bert los Srs. Depares germans y C.^a en lo carrer de Escudillers dos paisatjes que l' jove y aventatjat pintor en' Juan Rabadé envia á la esposició universal de Filadelfia notables per la bellesa de son conjunt, efectes de llum, y apropiació de detalls, aixís com per lo ben triat de son assumpto que ho es en l' un de una ribera del Ter y l' altre del Llobregat.

Augurem al jove pintor nous triuños en sa carrera artística.

Lo retrás considerable ab que 's reparteix aquest número esperem nos lo dispensarán nostres suscriptors puig no regoneix altre causa que los molts treballs que dú á cap la Redacció pera posar al nivell de las publicacions mes notables que á l'Estranjer veuen la llum. Contant ab un gran número de travalls que obran ja en nostre poder molts y s'estan ultimant altres, tots deguts á plomas reputadissimas, y havent determinat que la part tipogràfica y lo paper corresponguesen á la part literaria creyem que lo retrás que aquest cambi en obsequi á nostres suscriptors será prou pera disculpar los retrassos que ve sufrint la Renaixensa pero que será l'últim lo que puga tenir lo número vinent, ja que normalisantse altra volta la marxa y contant la imprenta ab sobrats medís pera cumplir ab son empenyo hi hauria raho de cap manera per cap altre retrás.

Queda de la novela Julita tan sols un plech á repartir y ho farem en un dels pròxims números com igualment los tres plechs que restan de la Historia de Banyolas.

D. Heribert Mariezcurrena, presenta á la Exposició Universal de Filadelfia, una colecció de vistas fotogràfiques dels monuments y paissatjes mes notables de la illa de Mallorca: Hem tingut ocasió de véurelas y no podem menys que felicitar al Sr. Mariezcurrena per lo doble mérit que inclou l'haver adoptat pera ellas lo procediment nomenat *Autotipia* ó sia fotografia al carbó, fins are no ensaijat en Espanya, y per sa inmillorable execució, que permet que'l qui las mira se traslade veritablement devant del monument que representan, ó contemple los magnífichs paissatjes y las bellesas naturals de la major de las Balears.

Aquest any com l' any del últim certàmen s' imprimiran las poesias que resultan premiadas en lo de LA MISTERIOSA, venint á aumentar lo llarch catàlech de la ja important llibreria catalana.

La repartició de premis y festa literaria d' aquella societat tindrà lloch lo dia 2 de Febrer.

La reunió pera la elecció de consistori del Jochs Florals de 1876 tindrà lloch lo 15 de Janer.

Los senyors adjunts se renniran pera tal acte en los salons del Foment de la Producció Nacional á las vuyt y mitja del vespre.

Esperem que será concorreguda la sessió.

Los industrials y agricultors catalans que preparan sos productes pera concorrer á la Exposició de Filadelfia son en gran número.

Gran plaher nos dona que siga aquet l' esperit y no l' indiferencia per éstos certàmens. Catalunya que en la Exposició de Viena sapigue posar molt alt lo seu nom, creyem que mes al lo sabrá posar en la populosa ciutat de la Gran República Americana.

Sabem que será remesa á l' Exposició de Filadelfia una gran colecció de obras catalanas.

Felicitem als que, entusiastas per lo catalá volen que lo nostre nom sia conegut fins de aquella ciutat que será dintre pochos mesos l' empori del comers y de la industria.

TAULA DEL PRESENT NÚMERO

J. Maluquer Viladot..	Guillem d' Alentorn. (Acabament.)	533
F. de Boter y Dalmases..	Lo Donzell Dalmau.	548
Antoni Vila y Guitó..	Un somni.	550
Joan Sardá..	Bibliografia.	551
Andreu Balaguer..	Id.	556
	Novas.	559